

ذخیره خوارزمشاهی

کتاب دوم

اندر شناختن حال های تن مردم از تندرستی و بیماری

تألیف

سید اسماعیل جرجانی (در سده ۵۳۱ ق.)

بر اساس نسخه خطی

کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

کتابت ۵۸۲ ق.

با اهتمام و ویراست
دکتر یوسف بیگ باباپور

سرشناسه	:	جرجانی، اسماعیل بن حسن، ۴۳۴ - ۵۲۱ ق.
عنوان قراردادی	:	ذخیره خوارزمشاهی
عنوان و نام پدیدآور	:	ذخیره خوارزمشاهی/ تالیف سیداسماعیل جرجانی؛ با اهتمام و ویراست یوسف بیگ باباپور.
مشخصات نشر	:	تهران: چوگان، ۱۴۰۰ -
مشخصات ظاهری	:	ج.
شابک	:	۷-۸۰-۳-۷۵۰۳-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۱: ۴-۸۱-۳-۷۵۰۳-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۲: ۱-۸۲-۳-۷۵۰۳-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۳: ۲-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۴: ۸-۸۳-۳-۷۵۰۳ ج. ۵: ۸-۲۵-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۶: ۷-۴۸-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۷: ۴-۴۹-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۸: ۰-۵۰-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۹: ۷-۵۱-۶۲۲-۹۷۸ ج. ۱۰: ۷-۵۲-۶۲۲-۹۷۸ ج.
وضعیت فهرست نویسی:	:	فیا
مندرجات	:	ج. ۱. اندر شناختن حد طب و منفعت آن.... ج. ۲. اندر شناختن حالهای تن مردم از تندرستی و بیماری. ج. ۳. اندر تدبیر نگاهداشتن تندرستی. ج. ۴. اندر شناختن هر بیماری، نضج، بحران و تقدمه المعرفه. ج. ۵. اندر شناختن تب و اجناس و انواع و اسباب و علامات و علاج آن. ج. ۶. اندر علاج بیماریهای اندامها از سر تا پای. ج. ۷. اندر بیماریها و آفتها که ممکن است که همه اندامها را افتد از سر تا پای. ج. ۸. اندر زینت و آراستگی و پاکیزگی ظاهر تن از سر تا پای. ج. ۹. اندر احوال چیزهای زیانکار و زهرها و دفع مضرت آن. ج. ۱۰. کتاب دهم قرابادین
موضوع	:	پزشکی اسلامی - متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	:	۲۰th century Medicine, Islamic -- Early works to*
موضوع	:	داروشناسی
موضوع	:	Pharmacology
موضوع	:	نثر فارسی -- قرن ۱۲
موضوع	:	۱۲th century -- Persian prose literature
شناسه افزوده	:	بیگ باباپور، یوسف، ۱۳۵۷ -، ویراستار
شناسه افزوده	:	beigbabapour, Yousef
رده بندی کنگره	:	R1۲۸/۳
رده بندی دیویی	:	۶۱۰/۹۱۷۶۷۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۵۷۹۴۱۵

ذخیره خوارزمشاهی (جلد دوم)

نگارش: سید اسماعیل جرجانی

مصحح: دکتر یوسف بیگ باباپور

نشر: چوگان نوبت چاپ: اول/ ۱۴۰۰

شابک: ۴-۸۱-۳-۷۵۰۳-۶۲۲-۹۷۸

شمارگان: ۵ جلد قیمت دوره ۱۰ جلدی: ۱۰۰۰۰۰۰ تومان

آدرس سایت www.choogan.com | شماره تلفن ۰۹۱۲۳۵۹۱۴۴۳-۰۶۴۰۶۴۷۷

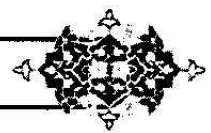
این کتاب تحت قانون حمایت از مولفین و پدیدآورندگان می‌باشد و هرگونه برداشت کلی یا جزئی منوط به اجازه کتبی از ناشر می‌باشد.

فهرست مطالب

آغاز کتاب دوم.....	۱۱
فهرست کتاب دوم.....	۱۳
گفتار نخستین: اندر شناختن تندرستی، مطلق و بیماری مطلق و اجناس و انواع بیماری‌ها.....	۲۱
باب نخستین: اندر شناختن تندرستی و بیماری و اجناس آن.....	۲۱
باب دوم: اندر شناختن فرق میان سبب و عرض و شناختن بیماری‌ها که به سبب شرکت اندام‌ها تولد کند.....	۲۲
باب سیم: اندر شناختن انواع بیماری‌های مزاجی.....	۲۵
باب چهارم: اندر شناختن انواع بیماری‌ها که اندر اندام‌های مرکب تولد کنند.....	۲۷
باب پنجم: اندر شناختن بیماری‌ها که آن را تفرق الاتصال گویند.....	۲۹
باب ششم: اندر شناختن احوال آماس‌ها.....	۳۰
باب هفتم: اندر شناختن حال‌ها که آن را از جمله بیماری‌ها شمرند.....	۳۴
باب هشتم: اندر شناختن بیماری‌های منسوب.....	۳۵
باب نهم: اندر شناختن حال‌های بیماری‌ها.....	۳۶
باب دهم: اندر شناختن بیماری‌ها که به میراث رسد و بیماری‌ها که از یکدیگر بگیرند.....	۳۷
باب یازدهم: اندر شناختن بیماری‌ها که زایل گردد و سبب زایل شدن بیماری‌های دیگر باشد.....	۳۸
باب دوازدهم: اندر شناختن بیماری‌ها که هرگاه که از حال بگردد و بیماری دیگر شود.....	۴۰
گفتار دوم: اندر شناختن اعراض.....	۴۱
باب نخستین: اندر شناختن اعراض بر طریق کلی.....	۴۱
باب دوم: اندر آنکه طیب چون خواهد که از اعراض ظاهر، احوال باطن بداند، باید که تشریح و گوهر اندام‌های یکسان و ترکیب اندام‌های مرکب و خاصیت و... هر یکی دانسته باشد.....	۴۵
باب سیم: اندر شناختن نشانه‌های بیماری‌های به شرکت و بیماری‌های اصلی.....	۴۷
باب چهارم: اندر نشانه‌های امتلا.....	۴۸
باب پنجم: اندر شناختن نشانه‌های غلبه خون و بیماری‌ها که از آن تولد کند.....	۴۹
باب ششم: اندر شناختن نشانه‌های غلبه بلغم و بیماری‌های بلغمی.....	۵۰

- باب هفتم: اندر شناختن نشانه‌های غلبه صفرا و بیماری‌های صفراوی ۵۱
- باب هشتم: اندر شناختن نشانه‌های غلبه سودا و بیماری‌های سوداوی ۵۲
- باب نهم: اندر نشانه‌های سده و بیماری‌هایی که از آن تولد کند ۵۳
- باب دهم: اندر نشانه‌های بیماری‌های بادی ۵۴
- باب یازدهم: اندر نشانه‌های آماس‌های ظاهر و باطن ۵۵
- باب دوازدهم: اندر نشانه‌های تفرق الاتصال ۵۷
- گفتار سیم: اندر شناختن نبض ۵۸
- باب نخستین: اندر آنکه نبض چیست ۵۸
- باب دوم: اندر شناختن منفعت نبض ۶۰
- باب سیم: اندر آنکه چرا حال‌های نبض از شریان ساعد جویند ۶۳
- باب چهارم: اندر آنکه نبض چگونه باید جست ۶۴
- باب پنجم: اندر آنکه نبض از چند جنس است ۶۵
- باب ششم: اندر یاد کردن انواع نبض‌ها ۶۶
- باب هفتم: اندر یاد کردن انواع نبض‌های مختلف که هر یک را نامی است خاصه و فرق میان نبض‌ها که به یکدیگر مشته گردد ۷۱
- باب هشتم: اندر یاد کردن اسباب نبض ۷۴
- باب نهم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب تغییر اسباب ماسکه ۷۵
- باب دهم: اندر شناختن نبض‌های مختلف و شناختن که هر یک را چه نشان دهد ۷۹
- باب یازدهم: اندر شناختن نبض مردان و زنان ۸۲
- باب دوازدهم: اندر شناختن نبض سال‌های عمر ۸۳
- باب سیزدهم: اندر شناختن نبض مزاج‌ها ۸۴
- باب چهاردهم: اندر شناختن نبض آبستن ۸۵
- باب پانزدهم: اندر نبض فربهی و لاغری ۸۶
- باب شانزدهم: اندر شناختن تغییر نبض اندر فصل‌های سال ۸۷
- باب هفدهم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب خواب و بیداری ۸۸
- باب هجدهم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب ریاضت ۸۹
- باب نوزدهم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب طعام و شراب ۹۰
- باب بیستم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب گرمابه و نشستن اندر آب گرم و سرد ۹۲
- باب بیست و یکم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب دردها ۹۳
- باب بیست و دوم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب آماس‌ها ۹۴
- باب بیست و سیم: اندر شناختن تغییر نبض به سبب اعراض نفسانی ۹۶
- گفتار چهارم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از حال‌های دم زدن ۹۷
- باب نخستین: اندر شناختن منفعت دم زدن ۹۷
- باب دوم: اندر شناختن سبب‌های دم زدن ۹۸

- باب سیم: اندر شناختن سبب‌های دم زدن‌های بسیط ناطیعی ۹۹
- باب چهارم: اندر شناختن سبب‌های دم زدن‌های مرکب ناطیعی ۱۰۱
- باب پنجم: اندر شناختن نشانه‌های دم زدن از حرکت‌های سینه ۱۰۲
- گفتار پنجم: اندر شناختن احوال آب و طیبیان آب را تفسره گویند ۱۰۳
- باب نخستین: اندر آنکه دلیل از چه چیز نشان دهد ۱۰۳
- باب دوم: اندر آنکه سبب نشان دادن دلیل بر این چیزها چیست ۱۰۴
- باب سیم: اندر آنکه آب اندر شیشه چند باید گرفت و شیشه چگونه باید داشت ۱۰۶
- باب چهارم: اندر آنکه آب کی باید گرفت و اندر شناختن حال‌های تن مردم از آب‌های مختلف ۱۰۷
- باب پنجم: اندر شناختن چیزهای خوردنی که رنگ آب را بگرداند ۱۰۸
- باب ششم: اندر آنکه آب چگونه نگاه باید کرد ۱۰۹
- باب هفتم: اندر فرق میان آب مردم و میان چیزهایی که طیب را بدان نیازماید ۱۱۰
- باب هشتم: اندر آنکه طیب از نگاه کردن اندر آب چند چیز جوید ۱۱۱
- باب نهم: اندر شناختن عدد رنگ‌های آب ۱۱۲
- باب دهم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از سیدی آب ۱۱۳
- باب یازدهم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از زردی آب ۱۱۶
- باب دوازدهم: اندر شناختن حال‌های تن از آب سرخ ۱۱۷
- باب سیزدهم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از بول سیاه ۱۲۰
- باب چهاردهم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از آب‌های مختلف و رنگ‌های مرکب ۱۲۳
- باب پانزدهم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از قوام بول ۱۲۵
- باب شانزدهم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از بسیاری و اندکی بول ۱۳۲
- باب هفدهم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از کفک بول ۱۳۳
- باب هجدهم: اندر شناختن رسوب ۱۳۴
- باب نوزدهم: اندر شناختن فرق میان رسوب نیک و بد ۱۳۶
- باب بیستم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از رسوب‌های ناطیعی ۱۳۷
- باب بیست و یکم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از بسیاری و اندکی رسوب ۱۴۰
- باب بیست و دوم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از رنگ‌های رسوب ۱۴۱
- باب بیست و سیم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از قوام رسوب ۱۴۲
- باب بیست و چهارم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از قرارگاه رسوب در شیشه ۱۴۳
- باب بیست و پنجم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از وقت پدید آمدن رسوب ۱۴۵
- باب بیست و ششم: اندر شناختن حال‌های بیماری از بوی بول ۱۴۶
- باب بیست و هفتم: اندر شناختن حال بول اندر سال‌های عمر ۱۴۷
- باب بیست و هشتم: اندر شناختن فرق میان بول مردان و زنان ۱۴۸
- باب بیست و نهم: اندر یاد کردن ثمره باب‌های گذشته ۱۴۹
- گفتار ششم: اندر شناختن حال‌های تن مردم از اجابت طبع ۱۵۰